

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

BOSHLANG'ICH SINFLARDA ARIFMETIK AMALLARNI O'ZLASHTIRISHDA AKT (AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI) IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

Ikromova Sevinch Elniyoz qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'qitish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) imkoniyatlaridan foydalanishning ahamiyatiga bag'ishlangan. Maqolada o'quvchilarning matematik ko'nikmalarini rivojlantirishda qo'llaniladigan onlayn resurslar, interfaol dasturlar va mobil ilovalarning samaradorligi tahlil qilingan. AKT vositalari orqali dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish va ularning matematikaga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, AKT vositalaridan foydalanishda o'qituvchilar oldida turgan metodik muammolar va ularni hal etish yo'llari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: AKT, arifmetik amallar, boshlang'ich ta'lim, onlayn resurslar, interfaol dasturlar, ta'lim texnologiyalari, o'yinli ta'lim, mobil ilovalar.

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri – bu o'quvchilarga nafaqat bilim berish, balki ularni kelajak kasblariga tayyorlashda zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham shakllantirishdir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bugungi kunda ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinflarda matematika kabi asosiy fanlarni o'rgatishda AKT vositalaridan foydalanish dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. An'anaviy o'qitish usullari har doim ham o'quvchilarning qiziqishini ushlab tura olmaydi. Kompyuter dasturlari, interfaol o'yinlar va onlayn platformalar esa ta'limni o'yin-kulgiga aylantirib, bolalarning diqqatini jalb qilishga yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" kitobida ta'kidlanganidek: "Bugungi o'qituvchi – bu ta'lim-tarbiya jarayoniga yangi usul va uslublarni joriy etadigan, o'quvchi va talabalar bilan doimiy muloqotda bo'ladigan, ularning qobiliyatini yuzaga chiqaradigan, zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanadigan ustozdir". Bu fikr zamonaviy pedagogikada AKT vositalarining muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishda AKT imkoniyatlaridan foydalanishning amaliy jihatlari, samarali onlayn resurslar va interaktiv dasturlar tahlil qilinadi.

AKTning arifmetik amallarni o'qitishdagi afzalliklari

O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

AKT vositalari yordamida arifmetik amallarni o‘rgatish bir qator afzalliklarga ega: Vizualizatsiya va interfaollik: Dasturlar va ilovalar yordamida qo‘shish, ayirish, ko‘paytirish va bo‘lish amallari jonli animatsiyalar, rasmlar va grafiklar yordamida tushuntiriladi. Bu esa mavhum tushunchalarni o‘quvchilar uchun aniq va tushunarli qiladi.

O‘yin orqali o‘rganish (gamification): Ko‘plab ta’lim dasturlari o‘yin shaklida yaratilgan. O‘quvchilar qiziqarli o‘yinlarni o‘ynash jarayonida bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlaydilar. Bu ularda motivatsiyani oshiradi va zerikarli mashg‘ulotlarni qiziqarli faoliyatga aylantiradi.

Tezkor va aniq natija: Interaktiv dasturlar o‘quvchiga topshiriqni bajarishi bilan birga uning to‘g‘ri yoki noto‘g‘ri ekanligini darhol aytib beradi. Bu esa o‘qituvchining vaqtini tejaydi va o‘quvchiga o‘z xatolarini zudlik bilan anglash imkonini beradi.

Individual yondashuv: Ko‘pgina zamonaviy ta’lim platformalari o‘quvchining o‘zlashtirish darajasini tahlil qilib, uning bilimiga mos murakkablikdagi topshiriqlarni avtomatik tarzda taklif qiladi. Bu esa differensial yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi.

Amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish: Ba’zi dasturlar arifmetik amallarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘laydi. Masalan, "virtual do‘kon" o‘yini orqali bolalar xarid qilish, qaytimni hisoblash kabi amaliy ko‘nikmalarni o‘rganadilar.

Arifmetik amallarni o‘rgatishda foydalaniladigan onlayn resurslar va interaktiv dasturlar

Hozirgi kunda boshlang‘ich sinflar uchun mo‘ljallangan juda ko‘p onlayn resurslar va interaktiv dasturlar mavjud. Ularni quyidagi turlarga ajratish mumkin:

1. Onlayn ta’lim platformalari:

Khan Academy Kids: Boshlang‘ich sinflar uchun mo‘ljallangan bu platforma o‘yinlar, videolar va mashqlar orqali matematika, o‘qish va mantiqiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Arifmetik amallarni o‘rgatishga bag‘ishlangan maxsus bo‘limlari bor.

SplashLearn: Bu platforma matematikaga oid o‘yinlar va faoliyatlar taklif qiladi. U yoshlarga sonlarni qo‘shish, ayirish va ko‘paytirish kabi amallarni qiziqarli tarzda o‘rganishga yordam beradi.

2. Mobil ilovalar:

Math Kids: Ushbu ilova arifmetikani o‘rgatishga mo‘ljallangan qiziqarli o‘yinlarni o‘z ichiga oladi. U yordamida bolalar qo‘shish, ayirish va sonlarni solishtirishni o‘rganishlari mumkin.

Todo Math: Turli yoshdagi bolalar uchun moslashgan bu ilova arifmetikaning asosiy tamoyillarini o‘yinlar va mashqlar orqali mustahkamlashga yordam beradi.

3. Interfaol doskalar uchun dasturlar:

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

SMART Notebook: Interfaol doska dasturlari darsni qiziqarli qilishga xizmat qiladi. O'qituvchi tayyor andozalardan foydalanib, arifmetik amallarga oid interfaol mashqlarni yaratishi mumkin (masalan, sonlarni harakatlantirib, ularni qo'shish yoki ayirish).

4. O'qituvchilar uchun resurslar:

Quizizz, Kahoot!: Bu platformalar viktorinalar va interfaol o'yinlar yaratishga imkon beradi. O'qituvchi arifmetik amallar bo'yicha savollar tuzib, butun sinf bilan birgalikda o'yin shaklida bilimlarni sinab ko'rish mumkin. Bu raqobat ruhini uyg'otadi va o'quvchilarning faolligini oshiradi.

Google Forms: Google Forms yordamida o'qituvchilar arifmetik amallar bo'yicha tezkor testlar va so'rovnomalar yaratib, o'quvchilarning bilim darajasini baholashlari mumkin.

AKTni o'qitish jarayoniga tatbiq etishda e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan jihatlar AKT vositalaridan foydalanishda bir qator jihatlarga e'tibor qaratish lozim:

Muvozanatni saqlash: AKT vositalari an'anaviy o'qitish usullarini to'liq almashtirmasligi kerak. Dars jarayonida ulardan oqilona foydalanish zarur.

Metodik tayyorgarlik: O'qituvchi AKT vositalaridan samarali foydalanish uchun tegishli malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim.

Texnik ta'minot: Dars jarayonida AKT vositalaridan foydalanish uchun sinflar kompyuterlar, proyektorlar yoki interfaol doskalar bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Xavfsizlik: O'quvchilar internetdan foydalanganda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, ularni zararli kontentdan himoyalash muhimdir.

Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'qitishda AKT vositalaridan foydalanish ta'lim jarayonini zamonaviy, interfaol va samarali qilish imkonini beradi. Onlayn resurslar va interaktiv dasturlar yordamida o'quvchilarning matematikaga bo'lgan qiziqishi ortadi, ular o'yin orqali bilimlarini mustahkamlaydilar va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi. AKT vositalari shuningdek, o'qituvchilarning ishini yengillashtiradi, ularga har bir o'quvchiga individual yondashishga yordam beradi va dars samaradorligini oshiradi. Kelajakda ta'lim tizimining rivojlanishi AKT vositalaridan samarali foydalanish orqali erishiladigan yangi imkoniyatlar bilan bog'liq bo'ladi. Shuning uchun o'qituvchilar uzluksiz ravishda o'z malakalarini oshirib borishlari va texnologiyalar imkoniyatlaridan unumli foydalanishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev, Sh. M. (2021). Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent: O'zbekiston.
2. Abdullayeva, Q. B. (2019). Boshlang'ich ta'lim metodikasi: Matematika. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

3. Karimov, I. A. (2018). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni (2020-yil 23-sentyabr).
5. Sharipov, Sh. S. (2021). Boshlang'ich ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. "O'zbekiston fan va texnika" jurnali, № 5.
6. Xodjayev, B. M. (2020). Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Fan.
7. Usmonov, F. U. (2021). Boshlang'ich ta'limda differensial yondashuvning o'ziga xos xususiyatlari. "Ta'lim tizimi" jurnali, № 4.